

Fiindcă-ntâi și-ntâi pământul, apa, ușoarele-adieri de aer, caldele văpăi de foc – stihiiile din care se vede că-i făcută lumea asta – sunt din substanță care are-o naștere și-o moarte. Tu să știi că lumea-ntreagă e tot din aceea substanță, un lucru a cărui părți vedem că-s din materie ce s-a născut și e menită morții, și el e pieritor, și el se naște. De-aceea, când eu văd că părți din lumea așă de mari pier și renasc, pot crede că și-au avut și cerul și pământul un început al lor, și că sosi-va și pentru ele ziua nimicirii. [...] Pe lângă asta, tot ce se nutrește și tot ce crește din pământ întoarce pământului tot ce-a luat dintr-însul; și cum pământu-i fără îndoială și mama tuturor și mormântul, el totodată scade și sporește.

Lucrețiu, *Poemul naturii*, 55 î.e.n.¹

¹ Ed. Științifică, București, 1965 (n. red.)

Preludiu

Luterin își revenise. Scăpase de boala misterioasă. Avea voie din nou să iasă. Divanul de lângă fereastră, nemișcarea, învățătorul cenușiu care venea în fiecare zi – se terminase cu ele. Era viu și putea să-și umple plămânii cu aerul învi-orător de afară.

Frigul sufla în jos de pe muntele Shivenink, destul de tăios încât să cojească scoarța de pe partea dinspre nord a copacilor.

Vântul proaspăt îi scotea la lumină spiritul de sfidare. Îi aducea sângele în obraji, îi făcea membrele să se miște odată cu animalul care-l purta peste pământul tatălui său. Scoase un strigăt și dădu pîteni zenelului, făcându-l să pornească la galop. Îl mână departe de conacul care-i servise drept închisoare, cu clopotul său funebru, de-a lungul aleii ce traversa câmpurile încă numite „Podgoria”. Mișcarea, aerul, vuietul propriului sânge în artere îl îmbătau.

În jurul lui se întindea teritoriul tatălui său, un domeniu care triumfa asupra latitudinii, o lume mică formată din mlaștină, munte, vale, repezișuri, nori, zăpadă, pădure, cascadă... dar evită gândul la cascadă. Vânat nesfârșit cutreiera pe aici, ivindu-se peste tot din belșug, chiar dacă tatăl lui îl doboră. Fagori hoinari. Păsări ale căror migrații întuneceau cerul.

Curând avea să vâneze din nou, urmând exemplul tatei. Viața continuase cumva, se regenerase oarecum. Trebuia să se bucure și să alunge bezna ce-i dănuia prin cotloanele minții.

Galopă pe lângă sclavi goi până la brâu care antrenau yelki în jurul Podgoriei, ținând strâns zăbalele. Copitele animalelor împrăștiau movilele de pământ ridicate de cârțițe.

Luterin Shokerandit nutrea simpatie pentru astfel de mamifere. Puteau să nu țină seama de extravagantele celor doi sori. Cârțițele puteau să vâneze și să se împerecheze în orice anotimp. Când mureau, corpurile le erau devorate de alte cârțițe. Pentru ele, viața era un tunel nesfârșit prin care masculii căutau mâncare și femele. Uitase de ele când zăcuse în pat.

— Împărăția cârțițelor! strigă, săltând în șa, ridicându-se în sări.

Carnea pe care-o avea în plus pe corp făcea propriile ei mișcări pe sub haina de arang.

Își îmboldi mai departe zenelul. Avea nevoie de mișcare ca să-și reintre în forma de luptă. Grăsimea suplimentară se topea de pe el chiar și acum, prima oară când călărea în aer liber după mai bine de un an mic. Își irosise cea de-a douăsprezecea aniversare întins pe spate. Zăcuse vreme de peste patru sute de zile – o perioadă considerabilă incapabil să se miște sau să vorbească. Fusese înmormântat în pat, în cameră, în conacul părinților lui, în marele mormânt Casa Păzitorului. Acum, episodul acela se încheiase.

Forța i se revărsa înapoi în mușchi, sosind dinspre animalul de sub el, din aer, din trunchiurile arborilor în timp ce trecea ca fulgerul pe lângă ei, din propria lui ființă interioară. Un soi de forță distrugătoare a cărei natură n-o înțelegea îl ștersese din lumea aceasta; de vreme ce se întorsese, era hotărât să lase o urmă pe scena asta licăritoare.

Un sclav îi deschise una dintre porțile duble de la intrare înainte să ajungă la ea. Galopă pe poartă fără pauză și fără să arunce nicio privire în jur.

Vântul urla ca un câine în urechea lui neobișnuită cu el. Îi scăpă nota familiară a clopotului casei din spatele lui. Clopoței de la hamuri sunau în timp ce pământul răspundea la înaintarea sa.

Atât Batalix, cât și Freyr se aflau jos pe cerul dinspre sud. Zburau printre trunchiuri ca niște gonguri, soarele cel mare și cel mic. Luterin le întoarse spatele când ajunse pe drumul satului. An după an, Freyr se cufunda tot mai jos pe cerul Sibornalului. Coborârea lui stârnea furie în spiritul uman. Lumea era pe cale să se schimbe.

Transpirația care i se prelingea pe piept se răcea instantaneu. Era iar întreg, hotărât să se revanșeze pentru timpul pierdut, să se împerecheze și să vâneze precum cârțițele. Zenelul îl putea duce până la marginea pădurilor de caspiarni lipsite de poteci, păduri ce se pierdeau în depărtare, în cele mai adânci cotloane ale lanțurilor muntoase. Într-o zi, nu peste multă vreme, plănuia să se piardă în îmbrățișarea pădurilor acelora, să se piardă și să dispară, să se bucure de propria sa fire primejdioasă, ca un animal printre animale. Dar mai întâi avea să se piardă în îmbrățișarea lui Insil Esikananzi.

Luterin izbucni în râs. „Da, ai o latură sălbatică, băiete“, îi zisese cândva tata, după una sau alta dintre năzbâtiile pe care le făcuse băiatul, fixându-l cu privirea lui distantă, în timp ce pune mâna pe umărul fiului, ca pentru a estima cantitatea de sălbăticie pe fiecare os.

Iar Luterin plecase capul, incapabil să înfrunte expresia ochilor. Cum putea să-l iubească tatăl lui la fel cum îl iubea el, dacă era așa de mut în prezența marelui om?

Acoperișurile cenușii îndepărtate ale mănăstirilor se ițeau printre copacii golași. Mai aproape se aflau porțile

domeniului Esikananzi. Lăsa zenelul cafeniu să încetezească la trap, simțindu-i lipsa de vigoare. Specia se pregătea de hibernare. Curând, toți zenelii aveau să devină de nefolositor pentru călărie. Acesta era anotimpul pentru dresat yelki, mai greu de stăpânit, dar mai puternici. Când un sclav deschise poarta Esikananzi, zenelul intră la pas. Clopotul Esikananzi se auzea în continuare, cu timbrul lui specific, sunând la întâmplare, după cum îl bătea vântul.

Se rugă Zeului Azoiaxic ca tatăl lui să nu fi aflat nimic despre aventurile lui cu femelele ondode, năravul în care căzuse cu scurtă vreme înainte ca paralizia să-l ținutiască la pat. Ondodele îi ofereau ceea ce Insil îi refuzase până acum.

Trebuia să le reziste acestor femei inumane. Era bărbat. La marginea pădurii existau cocioabe rău famate unde el și prietenii lui din școală – inclusiv Umat Esikananzi – se duceau să-și satisfacă poftetele cu nerușinatele acelea cu opt degete. Târfe, vrăjitoare, care ieșeau din pădure, din rădăcinile cele mai adânci ale codrilor... Se spunea că se împreunau și cu masculi fagori. Ei bine, asta n-avea să se mai întâmple. Aparținea trecutului, asemenea morții fratelui său. Și, la fel ca moartea fratelui său, mai bine rămânea uitată.

Conacul familiei Esikananzi nu era nemaipomenit. Starea brută era trăsătura fundamentală a arhitecturii sale; fusese construit să reziste climatului nordic atât de aspru. Un șir de arcade oarbe alcătuiseră baza clădirii. Ferestre înguste, cu obloane grele, începeau abia de la al doilea nivel. Întreaga structură semăna cu o piramidă decapitată. Clopotul scoatea un sunet sec, de dale de piatră, ca și cum ar fi sunat din inima dură a clădirii.

Luterin descălecă, urcă treptele și trase clopotul de la ușă.

Era un tânăr lat în umeri, deja impunător, în felul sibornalez, cu o față rotundă care părea construită în mod natural pentru veselie; deși, în acest moment, așteptând s-o vadă

pe Insil, avea sprâncenele încruntate și buzele strânse. Încordarea de pe chip îl făcea să semene cu tatăl lui, dar avea ochii de un cenușiu limpede, foarte diferiți de pupilele întunecate, adâncite în orbite, ale acestuia.

Părul, cu cârlionți rebeli pe frunte și la ceafă, era castaniu-deschis, cu totul diferit de pieptănătura neagră, îngrijită, a fetei în a cărei companie era condus.

Insil Esikananzi avea aerul cuiva născut într-o familie puternică. Putea fi tăioasă și distantă. Tachina. Mînțea. Cultiva o înfățișare neajutorată; sau, dacă îi convenea mai mult, o privire autoritară. Zâmbetele ei erau glaciale, mai mult o concesie făcută politeteții decât o manifestare a propriului spirit. Ochii violeți priveau de pe un chip pe care îl păstra cât mai inexpressiv cu putință.

Purta prin coridor un urcior cu apă, strâns în ambele mâini. În timp ce venea spre Luterin, ridică ușor bărbia în aer, într-un fel de interogare mută, exasperată. Pentru el, Insil era obiectul unei dorințe intense, cu nimic mai puțin demnă de dorință din cauza firii capricioase.

Aceasta era fata cu care urma să se însoare, potrivit aranjamentului încheiat între tații lor la nașterea lui Insil, pentru a întări înțelegerea dintre cei mai puternici doi oameni din ținut.

De îndată ce se află în prezența tinerei, Luterin fu prins încă o dată în vechiul lor complot, în pânza complicată și săcâitoare de nemulțumiri pe care Insil o țesea în jurul ei.

— Văd că te-ai pus pe picioare, Luterin. Minunat! Și, ca un viitor soț îndatoritor, te-ai parfumat cu sudoare și zenele, știind că vii în vizită și-ți prezinți complimentele. Ai crescut cu siguranță în timp ce ai stat în pat – cel puțin în zona taliei.

Evită o îmbrățișare cu ajutorul urciorului cu apă. Tânărul îi puse un braț în jurul taliei înguste, în timp ce fata îl conducea în susul scării imense, pe care o făceau și mai lugubră

portretele întunecate din care morții familiei Esikananzi priveau cu chipurile stafidite de trecerea timpului.

— Nu mă provoca, Sil. O să slăbesc la loc în curând. E surprinzător că mi-am recăpătat sănătatea.

Clopoțelul ei personal își murmură sunetele ușoare la fiecare treaptă.

— Mama e atât de bolnăvicioasă... Este mereu suferindă. Subțirimea mea e boală, nu sănătate. Ai noroc să treci pe-aici când părinții mei cei plictisitori și la fel de plictisitorii mei frați, inclusiv prietenul tău Umat, participă la o ceremonie anostă altundeva. Așa că te poți aștepta să profiți de mine, nu-i așa? Desigur, bănuiești că m-au avut băieții de la grajduri în timp ce tu te aflai în hibernarea ta de un an. Că m-am dăruit în fân fiilor de sclavi.

Îl conduse de-a lungul unui coridor pe care scândurile scârțâiau sub covoarele madișe tocite. Era aproape lipită de el, spectrală în puțina lumină care se strecura prin ferestrele acoperite cu obloane.

— De ce-mi pedepsești inima, Insil, când e a ta?

— Nu inima ta o vreau, ci sufletul, râse fata. Fii mai curajos. Plesnește-mă, cum face tatăl meu. De ce nu? Nu e pedeapsa esența lucrurilor?

Luterin răspunse înflăcărat:

— Pedeapsă? Ascultă, o să ne căsătorim și o să te fac fericită. Poți să vânezi cu mine. N-o să ne despărțim niciodată. O să cutreierăm pădurile...

— Știi că mă interesează mai mult locuințele decât pădurile.

Se opri cu o mână pe clanța unei uși, surâzând provocator, și îndreptă spre el sânii mici, pe sub pânzeturi și dantele.

— Oamenii se simt mai bine afară, Sil. Nu zâmbi. De ce-aș face pe prostul? Știi la fel de mult despre suferință ca tine. Tot anul acela mic pe care l-am petrecut vlăguit n-a fost poate cea mai rea pedeapsă pe care și-ar putea-o închipui cineva?

Insil duse un deget la bărbie și-l făcu să alunece în sus, până la buză.

— Paralizia asta ți-a îngăduit să scapi de o pedeapsă și mai mare – aceea de a trebui să trăiești aici, sub asuprirea părinților noștri, în comunitatea asta represivă în care tu, de exemplu, ai fost împins să coabitezi cu non-umani ca să te destinzi...

Zâmbi în timp ce tânăra roșea, dar continuă cu glasul ei cel mai dulce.

— Nu înțelegi nimic din propria-ți suferință? M-ai acuzat deseori că nu te iubesc, și s-ar putea să fie adevărat, dar nu-ți acord eu mai multă atenție decât îți acorzi singur?

— Ce vrei să zici?

Cum îl mai chinuia conversația asta...

— Tatăl tău e acasă sau e plecat la vânătoare?

— E acasă.

— Din câte îmi aduc aminte, s-a întors de la vânătoare cu cel mult două zile înainte ca fratele tău să se sinucidă. De ce s-a sinucis Favin? Presupun că știa ceva ce tu refuzi să știi.

Fără să-și ia privirea de la ochii lui, deschise ușa din spațele ei și o împinse astfel încât să lase lumina soarelui să-i scalde în timp ce stăteau în prag, complici și totuși adversari. Luterin o apucă de brațul liber, tremurând la descoperirea faptului că-i era la fel de necesară ca întotdeauna și la fel de plină de enigme.

— Ce știa Favin? Ce-ar trebui să știi?

Semnul puterii pe care-o avea asupra lui era acela că el îi pune mereu întrebări.

— Orice-ar fi știut fratele tău, asta ți-a provocat paralizia, nu moartea propriu-zisă, așa cum susține toată lumea.

Avea doisprezece ani și o zecime, nu mai mult decât un copil, totuși încordarea din gesturile ei o făcea să pară mult mai în vârstă. Ridică o sprânceană, văzându-l încurcat.

O urmă în cameră, dorind s-o întrebe mai multe, dar rămase fără glas.

— De unde știi toate astea, Insil? Le inventezi ca să pari misterioasă. Mereu încuiată în camerele astea...

Insil puse urciorul cu apă pe o masă, lângă un buchet de flori albe culese mai devreme. Florile se împrăștiaseră pe suprafața lustruită, reflectate ca într-o oglindă încețoșată.

Ca pentru sine, ea spuse:

— Încerc să te formez ca să nu crești ca restul bărbaților de-aici...

Se duse către fereastra încadrată de draperii grele, cafe-nii, care atârnavă din tavan până la podea. Deși stătea cu spatele la el, simțea că nu se uită afară. Dubla lumină solară, revărsată înăuntru din două direcții diferite, o dizolva ca și cum ar fi fost lichidă, astfel încât umbra ei pe podeaua acoperită cu dale părea mai materială decât ea. Insil își demonstra încă o dată firea evazivă.

Era o cameră în care el nu mai intrase până atunci, o cameră Esikananzi tipică, încărcată cu mobilă grea. Păstra un miros săcâitor, într-un fel respingător. Poate că singurul ei scop era depozitarea mobilei, în cea mai mare parte din lemn, pentru ziua în care Iarna-Weyr avea să vină și nu se va mai produce mobilă. Se aflau aici un divan verde ornamentat cu spirale sculptate și un șifonier masiv ce domina camera. Toată mobila fusese importată; se vedea după stil.

Închise ușa și rămase pe loc, contemplând-o pe Insil. De parcă el n-ar fi existat, fata aranjă florile într-o vază, turnă apă din urciorul și răsfiră tulpinile cu degetele ei lungi.

Luterin oftă.

— Și mama e mereu bolnavă, biata de ea. În fiecare zi a vieții intră în pauk și în comuniune cu părinții ei morți.

Insil îi aruncă o privire tăioasă.

— Și tu... când zăceai... ai căzut probabil în obiceiul paukului.

— Nu. Te înșeli. Tata mi-a interzis... În plus, nu-i doar asta...

Insil își duse degetele la tâmple.

— Pauk e ceva ce fac oamenii de rând. E o superstiție. Să intri în transă și să cobori în lumea aceea subterană oribilă, în care putrezesc trupuri, iar cadavrele înfiorătoare încă scuipă drojdiile vieții... Oh, e dezgustător! Ești sigur că n-o faci?

— Niciodată. Îmi închipui că boala mamei vine de la pauk.

— Păi, idiot ce ești, eu o fac în fiecare zi. Sărut buzele cadaverice ale bunicii și simt gustul viermilor...

Apoi izbucni în râs.

— Nu mai face față asta năucă. Glumesc. Detest ideea chestiilor ăloră de sub pământ și mă bucur că stai departe de ele. Coborî privirea către flori. Florile astea sunt un semn pentru moartea lumii, nu crezi? Acum sunt doar flori albe, merg cu zăpada. Cândva, după cum se povestește, în Kharnabhar înfloreau flori în culori strălucitoare.

Împinse cu resemnare vaza de lângă ea. În miezul inflorescențelor palide rămăsese un strop auriu, transformat într-o pată roșie lângă pistil, ca o emblemă a soarelui pe cale să piară.

Luterin traversă camera spre ea, peste mozaicul de dale.

— Vino și stai pe divan cu mine, să vorbim despre lucruri mai vesele.

— Cred că te referi la climă – se deteriorează atât de repede, încât nepoții noștri, dacă trăim destul cât să-i avem, o să-și petreacă viața aproape în beznă, înfășurați în piei de animale. Scoțând probabil sunete animalice... Asta sună a subiect promițător.

— Ce absurdități vorbești!

Râzând, tânărul făcu un salt înainte și o îmbrățișă. Fata îl lăsă s-o tragă pe divan în timp ce el murmură dezmierdări febrile.

— Sigur că nu poți să faci dragoste cu mine, Luterin. Poți să m-atingi ca înainte, dar fără să facem dragoste. Nu cred c-o să fiu vreodată prea atrasă de dragoste. Dacă te-aș lăsa, ți-ai pierde interesul pentru mine, dorința ți-ar fi satisfăcută.

— Minciună, minciună!

— Dacă e să fim câtuși de puțin fericiți în căsnicie, ar fi bine să reprezinte adevărul. Nu mă mărit cu un bărbat sătul.

— Nu m-aș sătura niciodată de tine.

În timp ce vorbea, tânărul își puse o mână pe pieptul ei.

— Armatele invadatoare..., oftă Insil, dar îl sărută și-i strecură vârful limbii în gură.

În acest moment, ușa dulapului se deschise brusc. Dinăuntru sări un tânăr cu tenul închis, ca al lui Insil, dar foarte agitat, spre deosebire de sora lui calmă. Era Umat, care flutura o sabie și răcnea:

— Surioară, surioară! A sosit ajutorul! Iată-l pe viteazul tău salvator, venit să te salveze pe tine și familia de dezoanore! Cine-i fiara asta? Nu-i ajunge un an în pat, că trebuie să se ridice imediat să caute cel mai apropiat divan? Mizerabilul! Violatorul!

— Șobolan de bortă! strigă Luterin.

Se repezi mânios la Umat, sabia de lemn căzu pe podea și se bătură cu furie. După lunga lui perioadă de imobilizare, Luterin mai pierduse din putere, astfel că prietenul său îl trânti la podea. În timp ce se ridica de jos, văzu că Insil fugise.

Alergă la ușă. Fata dispăruse prin cotloanele întunecoase ale casei. În încăierare, florile i se împrăștiaseră, iar urciorul se spărsese pe podea.

Abia în timp ce-și croia drum înapoi pe drumul satului, neconsolat, lăsând zenelul să-l poarte la pas, lui Luterin îi

trecu prin minte că era posibil ca Insil să fi înscenat totul. În loc să se ducă acasă, făcu la dreapta la poarta Esikananzi și porni călare către sat, să bea la hanul Icen.

Batalix era aproape de apus când se luă după funebrul clopot Shokerandit către casă. Ningea. Nu se afla nimeni prin preajmă în lumea cenușie. În han, conversația constase mai ales din glume și din plângeri privitoare la noile reguli introduse de oligarh, cum ar fi ora stingerii. Reglementările erau menite să întărească toate comunitățile din Sibornal pentru încercările ce aveau să vină.

Era mai mult vorbărie goală și Luterin o disprețuia. Tatăl lui n-ar fi discutat niciodată despre asemenea lucruri – nu în prezența singurului fiu rămas.

Lămpile cu gaz ardeau în holul lung al casei sale. În timp ce Luterin desfăcea catarama clopoțelului personal, un sclav își făcu apariția, se înclină și anunță că secretarul tatălui său dorea să-l vadă.

— Unde-i tata? vru să știe Luterin.

— Păzitorul Shokerandit a plecat, domnule.

Furios, Luterin urcă treptele în fugă și trânti de perete ușa camerei secretarului. El era membru permanent al Casei Shokerandit. Cu nasul ca un plisc, linia dreaptă a sprâncenelor, fruntea îngustă și smocul de păr ce cădea peste frunte, bărbatul semăna cu o cioară. Camera aceasta îngustă, cu firidele ticsite cu documente confidențiale, era cuibul cioarii. De aici, analiza detaliat multe planuri secrete, dincolo de sfera de cunoștințe a lui Luterin.

— Tatăl tău a plecat la vânătoare, domnule Luterin, anunță pasărea șireată pe un ton în care se amestecau

deferența cu reproșul. Din moment ce nu erai de găsit nicăieri, a trebuit să plece fără să-și ia rămas-bun de la tine.

— De ce nu m-a lăsat să-l însoțesc la vânătoare? Știe că-mi place să vânez. Poate reușesc să-l prind din urmă. Încotro a luat-o suita lui?

— Mi-a încredințat această epistolă pentru tine. Te-aș sfătui s-o citești înainte să dispari pur și simplu.

Secretarul întinse un plic mare. Luterin i-l smulse din gheare, îl desfăcu și citi ceea ce tatăl său așternuse pe coala de hârtie cu scrisul lui mare și îngrijit:

Fiule Luterin,

Există posibilitatea ca în zilele ce vor veni să fii numit Păzitor al Roții în locul meu. Acest rol, după cum știi prea bine, îmbină atât îndatoriri laice, cât și religioase.

Când te-ai născut, ai fost dus la Rivenjk să primești binecuvântarea preotului suprem al Cultului Păcii Formidabile. Cred că asta ți-a întărit latura cucernică a firii. Te-ai dovedit un fiu supus, de care sunt mulțumit.

Acum e vremea să întărim latura laică a firii tale. Fratele tău mort a fost înrolat în armată, așa cum este tradiția pentru fiii mai mari. Ar fi potrivit să preiei o îndatorire asemănătoare, în special având în vedere că în lumea largă (despre care nu știi nimic până acum) afacerile Sibornalului avansează către un punct decisiv.

Prin urmare, i-am lăsat secretarului meu o sumă de bani. El ți-o va înmâna. Vei pleca la Askitosh, orașul principal al mândrului nostru continent, și te vei înrola cu rangul de stegar-locotenent. Te vei

prezenta la arhiepiscopul-militant Asperamanka, care este la curent cu situația ta.

Am dat instrucțiuni pentru organizarea în cinstea ta a unui bal mascat, ca să-ți sărbătorim plecarea. Trebuie să pornești fără întârziere și să câștigi respect pentru numele familiei.

Tatăl tău

Roșeața cuprinse chipul lui Luterin când citi cuvintele de laudă atât de rare ale tatei. Era mulțumit de el, în ciuda tuturor cusurilor sale! Destul de mulțumit încât să dea un bal mascat în cinstea lui!

Strălucirea fericirii se disipă când își dădu seama că tata nu va fi prezent la bal. Nu conta. Avea să urmeze cariera armelor și să facă tot ceea ce i se va cere. Tata va fi mândru de el.

Poate că reputația pe care o va căpăta o va face chiar și pe Insil mai afectuoasă...

Balul mascat avu loc în sala de ospete a conacului Shokerandit în ajunul plecării spre sud a lui Luterin.

Persoane marcante îmbrăcate în costume strălucitoare interpretară roluri prestabilite. Se cântă muzică solemnă. Se puse în scenă o poveste familiară care vorbea despre inocență și josnicie, despre pofta de a poseda și despre rolul întortocheat al credinței în viețile oamenilor. Unora dintre personaje le era destinată suferința, cu unele consecințe bune. Totul se supunea unei legi mai presus de propria lor autoritate. Instrumentiștii, aplecați peste coarde, scoteau în evidență matematica ce domnea asupra relațiilor.

Armoniile evocate de ei sugerau o cadență de compasiune severă, provocând o imagine a chestiunilor umane

mult dincolo de accepțiunea obișnuită a optimismului sau a pesimismului. În leitmotivul femeii silite să se dăruiască unui conducător pe care-l ura și în cel al bărbatului incapabil să-și controleze patimile cele mai abjecte, ascultătorii cu ureche muzicală puteau distinge fatalitatea, sentimentul că până și cele mai individualiste personaje dețin funcții indisolubile în mediul lor, la fel cum notele individuale formează părți ale armoniei generale. Jocul stilizat al actorilor accentua interpretarea aceasta.

Unele intrări în scenă primiră aplauze politicoase din partea spectatorilor, altele fiind urmărite fără vreo plăcere deosebită. Actorii își repetaseră bine rolurile, dar nu toți dispuneau de aceeași prezență scenică.

Personaje de stat, personaje din familii nobile, personaje ale cultului religios, personaje alegorice reprezentând fagori și monștri, laolaltă cu diverse stări de Iubire, Ură, Răutate, Pasiune, Teamă și Puritate, își interpretară rolurile și părăsiră estrada.

Scena se goli. Se lăsă întunericul. Muzica se stinse.

Însă drama lui Luterin Shokerandit abia începea.